

Kitaplıklarımdaki akrabalar da hayli heyecan verici. Babamın okuduğu ders kitaplarından biri İzzet Hamit Ün'e ait. Babası İsmail Hamid. Darüşşafaka'dan sonra eğitimini Mülkiye'nin yüksek kısmında tamamlamış. İsmail Hamid, 1861'de Galatasaray Sultanisi'nde Türkçe öğretmenliği görevine atanmış, 1884'te Orman ve Maden Bakanlığı'nda mütercim olarak çalışmış. Manastır ve Yanya illerinde Ticaret Liseleri kurmak üzere görevlendirilmiş. 1918 yılında Matbaa-i Amire müdürü olarak Almanya'ya gönderilmiş. 1921'de İkdam matbaasını, 1925'te Hamid matbaasını kurmuş, Latin alfabesi ile ilk defa Türkçe kitap basan kişi olmuştur. Oğlu İzzet Hamid Ün. Kızı Seza Hanım'ın oğlu Haldun Taner. Haldun Taner, 5 yaşında babasını kaybettiğinde, dedesi İsmail Hamid Bey'in konağına annesi ile birlikte yerleşir ve dede evinde büyür, tatillerde dedesinin matbaasında çalışır. Ruşen Eşref, Yakup Kadri, Ahmet Rasim, Celal Esat Arseven gibi önemli edebiyatçılarla tanışır. Tiyatro ve sessiz filmlerle büyür. Sessiz film dediğimizde sadece Charlie Chaplin değil tabii, Buster Keaton da var! Keaton'u da kaleme almıştım. Haldun Taner'deki edebi yeteneğini keşfeden okuldaki Fransızca edebiyat hocası olsa da, o Almanya'da siyasal okumayı tercih etmiş, ama hayat onu tüberküloz ile yazarlıkla buluşturmuş. Babam tiyatrolara, tiyatrolara çok önem verir, saygı duyardı. Haldun Taner ve tiyatrosunu babamla öğrendim, diğer önemli tiyatrolarımız gibi. Babamın okuduğu ders kitabı da Haldun Taner'in dayısının. "Ölürse Ten Ölür, Canlar Ölesi Değil" kitabı şimdi Nispetiye'deki kitaplıkta "Méthode directe et combinée pour l'étude de la langue Turque" ile yan yana. İnsan bir an canlansalar diye düşünüyor. Ne güzel sohbetler dinlerdik. Böyle akraba, meslektaş kitaplarının kitaplığımda olması büyük zenginlik. Demet Taner Hanım'ın önerisi "Canlar Ölesi Değil – Fotoğraflarla Haldun Taner'in Yaşamöyküsü" ile kitaplığım, ben ve tabii yazılarım, bilgilerim daha da zenginleşti. "Zamanın Getirdiği Perspektifler", "Fazilet Eczanesi" gibi. "Haldun Taner'in Timsahı"nı Demet Taner Hanım ile Selçuk Erez Hoca kaleme almışlar. Bu kitabın yanına Aykut Kazancıgil Hoca'nın "Her Doğum Bir Mucizedir"i yerleştirdim. Çok kıymetli hocalardır. Fikret Ürgüp Hoca gibi. "Çivili Sandıklar" bir üst kattaki rafta. Ercüment Ekrem Talû, Tefvik Fikret, Çetin Altan... Prof. Dr. Semavi Eyice, Müfid Ekdal, Bülent Atalay kitapları gibi nice birbirinden kıymetli eserler kayıt edilmeyi de bekliyor. Sindire sindire.

Uğur Mumcu'nun "Sakıcalı Piyade"si ile Aziz Nesin'in "İstanbul'un Halleri"ni tekrar ve eş zamanlı okuyorum zaman zaman. Başkaca araştırmalarım için başka kitapları da inceliyorum. "Tefvik Fikret"i ve Yakup Kadri'nin "Gençlik ve Edebiyat Hatıraları" kitaplarını kıymetli spor tarihçimiz önermişti. Fikret, Halide Edip, Rıza Tefvik bağı olabilir düşüncesiyle "Robert Koleji"ni de incelemek istedim.

Prof. Dr. Fikri Alican'ın "Koca Meşenin Gölgesinde" kitabı orman botaniği ile ilgili değil. Çerkes Sürgünü ile Osmanlı topraklarına ve Adapazarı İkizce Köyü tepesindeki Koca Meşe'nin etrafına yerleşen bir ailede doğan, Haldun Dormen ile aynı yıl Robert Kolej'den mezun, bir bilim adamının yaşamından kesitleri kendi meşe ağacının gölgesinden okumak da güzeldi tabii. İstanbul Üniversitesi FKB ve Ord. Prof. Dr. Ekrem Şerif Egeli, Prof. Dr. Kâzım İsmail Gürkan, Prof. Dr. Bedii Gorbon gibi kıymetli hocaları da anarak. "Çekiç, Mercək ve Yelkovankuşları"nı da Nejat Çelik Bey tavsiye etmişti, sevip, saydığı hocası babamın adı geçtiği için. Sevgili gelinim Hazal'a rica etmişim, getirdiler Utku ile. Akşam yemeğimiz sonrası, gece etüt ettim. İmzalı kitaplarını gönderme nezaketini gösteren, kıymetli dostlarımla eserlerini bilahare kaleme alacağım. Her biri çok değerli ve RE Books Arts'a kayıtlı olacak. Demet Taner Hanım ile birlikte, kıymetli yazarlarımızın değerli eşlerini düşündüğümde kimleri tanımışım? İlk aklıma gelen Hadiye (Gültekin) Hanım teyze olmuştu. Sonra, Dr. Ercüment (Atabay) amca ve Jill teyze, Ziya (Ünsel) amca, Ayşe Hanım teyze, kızları Nermin abla, ilkokul arkadaşım Ayşe'nin babası Behçet (Necatigil) amca ve ailesi, Semiha (Baban) Hanım ile Yaşar Kemal gibi. Prof. Dr. Emine Bilge'nin imzalı bir kitabını da kitaplıkta Prof. Dr. Hüsnü Demiriz'in imzalı kitaplarının yanına yerleştirdim. Prof. Dr. Asuman - Turhan Baytop'un kitaplarının sırasına. Emine Hocanın hocası Prof. Dr. Sara Akdik. Şeref Akdik'in kitabı ile buluştular. Bu kitaplıkta Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu, Prof. Dr. Fehim Fırat kitapları da yan yana. Bu kitaplarda çok önemli detaylar var. "Acta Biologica Turcica"ya atıf ile yazacağım. Hocaların hocaları. Büyük saygı duyuyorum. Mustafa V. Koç "Silent World"ün yanında Vehbi Bey'in, Sadberk Hanım'ın, Semahat Hanım'ın, Nüsret Bey'in, Rahmi Bey'in, Sevgi Hanım'ın, Suna Hanım'ın, Ömer Bey'in yayınladığı kitaplar. Nihat (Gökyiğit) amcanın, Sakıp Sabancı Bey'in, Vitali Hakko Bey'in, Asım Kocabıyık Bey'in kitapları gibi imzalı kıymetli kitaplar. Asuman Baytop, Turhan Baytop, Hüsnü Demiriz, Semavi Eyice, Tuna Ekim gibi nice amca, teyze, abi dediğim kıymetli profesörlerin kitapları da müthiş zevk veriyor, yerlerine yerleştirdiğimde. İmkânım olsa kitaplığımdaki yüzyıl geriye giden nice yazar da dahil her birini çalışma odalarımda ağırlamak isterdim ve bir film yönetmeni olsaydım, böyle bir senaryo yazıp, yönetirdim.

Yazabilmek

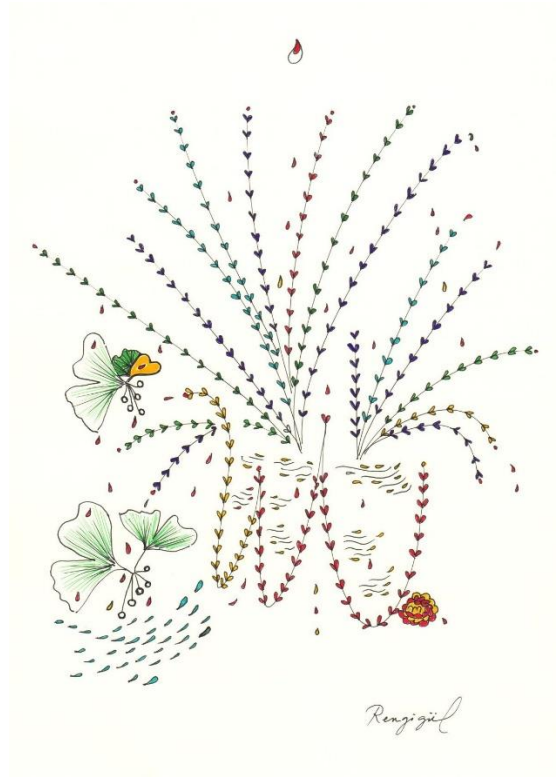
Yaradılış olarak yazmayı seviyorum. Kendimi ifade edebildiğimi düşünüyorum. İmlâ kurallarına daha da dikkat edebilseydim sanırım her zaman derslerden tam not alırdım. Özellikle Trinity House School'daki Miss. Bates'i ve sözlerini tebessümle hatırlıyorum. Makale ve projelerimde, verdiği ödevlerde yanlarına yazdığı notları saklıyorum. Ödevler yapılması gerekiyordu, ama ben özgün yazılar yazmak istiyordum, şablonlara sıkışmadan, sıkıştırmadan. Çizimlerim için de aynı duygular içindeyim. Yayınladığımız e-ve pdf kitaplarımız ilgi çekiyor. Okur yorumlarını mutlulukla arşivliyorum. Çocuk tıp tarihi konusunda yine çok kıymetli bir aile arşivi olan Ord. Prof. Dr. İhsan Hilmi Alantar çalışmalarımız gibi. Bu, bizleri manevi olarak çok mutlu ediyor. Güncel Kadın Dergisi'ndeki köşemde ayda bir ya röportaj ya da yazılarım yayınlanıyor. Yazılarım kendi arşivimizde olan bilgi ve belgelere dayanıyor. Kaynak gösterildiğinde, bana ulaştıklarında çok da mutlu oluyorum.

Dosyaların içini tek tek okuyorum. Dr. Davis ve ekibi, dostları ile ilgili tüm yazışmaları okudum. Okurken tanıdığım bu kişiler ve yaşanmışlıklar bir film şeridi gibi geçti gözlerimin önünden. Müthiş bir külliyyat ERBG. Hayata geçireceğim kısmetse tüm İngilizce, Fransızca yazışmaları. Sadece kitaplar değil dergiler de önemli hayatımızda. Atlas'ın Kasım 2020 sayısını okurken "Avrupa Seyahat Notlarım 1951"i 20. sayfada gördüğümde anılarım canlandı. İlginç bir duygu aslında. Şöyle anlatayım: Babanızla yıllar önce hayatınıza giren süreli yayın ile bir bağ kuruyorsunuz. Babanız ebediyete intikal ediyor. Tüm arşivi size emanet kalıyor. Atlas bu yılları buluyor. Bir şekilde siz de yayın işine giriyorsunuz. Babanızın bir defteri hayat buluyor. Atlas'ta haberini okuyorsunuz. Çok güzel bir duygu tıpkı BÜMED Dergi, ilk kitabım "Rengigül"ü, "Boğaziçili Yazarlar" bölümünde haber yapıp, yayınladığında sevindiğim gibi. İnsan okulunda okurken, bir gün o okulun yazarlarından biri olarak kendini göreceğini bilemiyor tabii, ama emekleri takdir görünce de mutlu oluyor. Babam halkı bilinçlendirmek için Atlas'ta, Cumhuriyet Bilim'de yazar, TRT'ye davet edilir, Fest Turizm'de seyahatlere bilim rehberi olarak katılır, bilimsel çalışmaları dışında vazife edinirdi. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma gibi görevlerini de sürdürürdü. Ülkesini, okullarını, öğrencilerini yürekten sever ve sayardı. Ülkesini yurt dışındaki bilimsel çalışmalarıyla temsil ettiği için mutlu olurdu. Şeref üyesi seçilirdi. Detaylarını ayrı bir makale olarak hazırlıyorum.

Çizebilmek

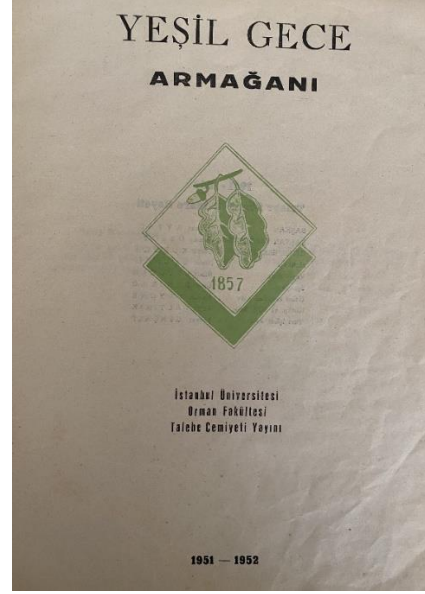
Yazabilmek gibi çizebilmek de Tanrı vergisi olsa gerek. Okul arkadaşlarım resimde iyi olduğumu söylerlerdi. Şöyle bir durum var: Babam yaprak çizimleri yapardı aydınlar kâğıdına. Babaannem de vergi mükellefi terzihane sahibesi olduğu için model çizerdi, halam ve annem de. Kayınpederim de "Ressam olmayan fotoğrafçı olamaz" derdi. Ortaokul sıralarında bir roman denemem olduğu gibi yağlı boya çalışmalarım olmuştu. Işık Lisesi'nin Sergi Salonu'nda sergilenmeye hak kazanmıştı bir doğa çalışmam. Kanaviçe, goblen, "nail & thread art" gibi çalışmalarım da oldu. Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal hocamızın ders tekniği önemliydi. Arkeoloji biliminde de çizim önemlidir. Eskiden herkesin fotoğraf makinası yoktu. Cep telefonu hayal dahi edilmezdi. Gördüğünü çizmek ve yazmak önemliydi. Çizimlerim özgün ve bazısı konulu. Masal kitaplarımda da kullanıyorum. Aslında bu e-kitaplar büyüklere masallar. Zira gerçekleri masal tadında kurgulamak hoşuma gidiyor. Bir davet üzerine Amerika bazlı "ongoing conversation" projesi içinde yer aldım. Covid-19 ile ilgili toplumsal sorumluluk içerdiği için katıldım.

Rönesans Tipi İnsan

Bizim gibi insanlara Rönesans tipi dendiğini şöyle öğrendim: “Sayın Rengigül Hanım. Please allow me to reply in English to your question regarding my observation about you being a ‘Renaissance Woman’... Through our various interactions over many years I had known and admired you as a very courteous and modest lady who was always understated in her speech and behaviour. As I had greater occasion to spend more time with you, year by year, I discovered you had a multitude of artistic talents... from drawing and painting, to music, to poetry. In an age when there has been increasing pressure for deep specialisation in one’s professional life, I have often noticed how this has also spilled across to people’s personal hobbies and pleasures in life. What is important is not so much whether one has a great talent in one or other art form, but rather that one is interested in several art forms and actually has the commitment to practice in each field oneself, and take pleasure in that practice. The fact that you happen to do so with considerable success is an added surprise... What came to my mind during that afternoon, as you were showing me some of your drawings, was how artists during the Renaissance were also ‘multi-talented’ people, able to work in many mediums to express themselves and their feelings, and it occurred to me that you were a similar type of person, which is why I called you a ‘Renaissance Woman’. I hope this explains why I made that remark.” Warmest wishes, Hasan Başar, Bangkok

“Rönesans tipi insan” betimlemesini Şirin Devrim, babası İzzet Melih Devrim için yapmıştı kitabında. Kitabı okurken bu betimlemeye rastladığım için mutlu olmuştum. Kıymetli Gülseren Tansel Hanım’ın abisi Bülent Atalay Bey’in imzalı “Matematik ve Mona Lisa – Leonardo Da Vinci’nin Sanatı ve Bilimi” kitabında büyükelçimiz O. Faruk Loğoğlu, Bülent Atalay Bey’in de yakın çevresince “Çağdaş Rönesans İnsanı” olarak anıldığından bahsediyor. Da Vinci, özellikle Toscana’da doğadan çok etkilenmiş ki Toscana Vadisi gerçekten de etkilenilmeyecek bir yer değil. Rüya gibi.

Kitabın “Doğanın Matematiksel Şekilleri” bölümündeki “Spiral Filotaksis”te meşe detayı da var, alıç, kayın, söğüt gibi ve tabii “İnsanoğlunun Uçurtması”nda akçaağaç detayı pek hoşuma gitti. Babamın akçaağaç konusundaki çalışmalarını kaleme aldığım da bahsedeceğim. Hülasa, her uğraşım beni böyle motive ve mutlu ediyor.

Biriktiricilik

Biriktirici, saklayıcı olan babam ve kayınpederimden sonra gerçek manada eşim Ersin’dir. Kıymet bilmek önemli bir meziyet, anlaşılan beni de etkilemiş. Bir kitap okuru, biriktiricisi olmak bana üç mekânda kitaplıklar kazandırdı. Üç mekândaki arşivimiz nasıl bir hizmet olabilir gelecek kuşaklara? Bunu şimdiden bilemiyoruz. Kaç bin kitap, dergi, belge olacağını da henüz bilemiyorum. 994 sayfalık Rengigül Hanım’ın Büyük Çerkez Sürgünü ile başlayan e-kitabımın, kaynak kitapları beş yüzü geçince bir envanter yapma ihtiyacı duymuştum. Kitaplığımdeki kitaplarımın sayısı da azımsanmayacak değerde idi.

Babam Prof. Dr. Faik Yaltırık’ın kitapları ve kitaplığı da dâhil olmuştu ve sahip çıktığım için bilim dünyasından yüreklendirici övgüler almıştım. İ.Ü. İşletme İktisadi Enstitüsü’nün ve Türk-Amerikan Üniversiteler Derneği’nin kurucularından Afife Sayın hocamın az sayıda da olsa kitap ve defterleri de bana emanet idi. Halide Edip’in asistanı, Robert Kolej ve okulum Boğaziçi Üniversitesi’nde yıllarca eğitimlik yapmış Dr. Ercüment Atabay amcamın aktardıkları da arşivimdeydi. Kayınpederim Saffet Ural’ın okuduğu kitaplar ve çektiği, işlediği fotoğraf arşivi de eklenmişti. Rengigül Ural Kitaplığı; kitaplar, dergiler, gazeteler, defterler, haritalar, fotoğraflar, dialar, kartlar, kartpostallar, pullar, yazı takımları haricinde, objeler, daktilolar, gramofon gibi aile yadigârlarından oluşmaktaydı ve RE Books Arts’ı, 2017 yılında kurduk.

Koleksiyonerlik

Ben, eşim, ailem hiçbir zaman diliminde koleksiyoner olmadık, aslında toplayıcı da değiliz. Bizden önceki neslimizden bizlere kalabilen (savaşlar, afetler, ölümler vs. ile maalesef yok olan değerler dışında) yadigârları tutmaya, arşivlemeye çalışıyoruz. Üstüne kendi ilgi alanımızdaki kitap, objeleri de ekliyoruz. Aslında yaptığımız iş; kapsamlı bir aile envanteri çıkartmak. Detaylı bir örnek verecek olursam: Diyelim ki konu “İskoçya” ya da “İngiltere”. Yıllar içinde İskoçya’ya dair satın aldığımız ya da armağan edilen kullandığımız, kullanmakta olduğumuz tüm parçaları birleştirdiğimizde evet büyükçe bir külliyat. Kıyafetler, şapkalar, atkılar, takılar, objeler, sofrta malzemeleri, özel kutular, kitaplar, dergiler, defterler, fotoğraflar, diplomalar, belgeler, mektuplar gibi nice marka değeri yüksek nadir parçalar bir bütünlük teşkil ediyor. Keza, Roma ve İtalya konusuna da odaklanarak detaylı incelenirse, başta Ord. Prof. Dr. Anna Masala (kayıtlı, belgeli) olmak üzere coral gibi takılar, capodimonte gibi objeler, Murano glass, kitaplar, fotoğraflar, tekstiller gibi nice detay ile babamın İtalyan Bilimler Akademisi’ne seçilmiş olması ile önemli ve geniş bir külliyat.

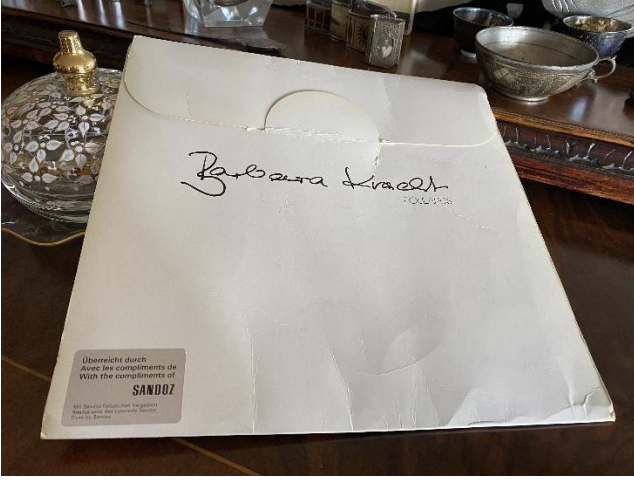
Osmanlı dönemi aile yadigârları gibi ata topraklarımız olan şehirler için de benzer şeyleri söyleyebiliriz. “Orman botaniği, botanik, ormancılık tarihi” konusu için de aynı öneme sahip bir külliyat diyebiliriz. Kitapları da ayrıştırabiliriz. Fotoğrafları, diaları da. “Sahip olabildiklerimizin değerini bilmek ve atamamak”, “Aile yadigârları envanter çalışması” demek yerinde bir betimleme olur bizler için. Bu maddi ve manevi varlıklarımız anılarıyla da çok kıymetli. Şecere yazmanın bir bilim dalı olmasını istediğimi gerek kitaplarımda gerek makale ve yazılarımda belirtiyorum. Köklere inmek, belge ve fotoğraflarla, anılarla, obje, giyim kuşam ve yemek âdetleri gibi nice yaşanmışlıklarla kaleme almak sosyal tarih ve çok önemsiyorum. İngiliz Land Lord arkadaşım 1036 yılına gidebilirken, Atatürk’ün atadığı Güzel Sanatlar akademisinde muallim ve mimari şube müşaviri ve ders Nâzırı olarak çalıştırılacak M. Egli, kendi atalarını 1340 yılına kadar bilebilirken, bizde bu konu hayli eksik ve hatta ukde olarak karşımıza çıkıyor, ama asıl sosyal tarih, yaşananları geçmişten geleceğe aktarabilmek. Şecere sadece isimlerden ibaret olmamalı diye düşünüyorum. Kültürün devamlılığı için köklerimizden bilmek önemli. Geçmişini bilmeden geleceğe gidilemez.

İş hayatımdan yansıyan bir etkisini de vurgulamak isterim.

İlk iş hayatımdan kısa bir kesitle başlayayım isterim. 1981 yılı UNESCO tarafından Atatürk'ün doğum yılı ilan edilip, kutlandığı bir yıldır. Roma Üniversitesi ile ortaklaşa Roma'da Türk Haftası düzenledik. Türkolog, Türk dostu Ord. Prof. Anna Masala büyüğüm, dostum olmuştu. Bu haftaya Talât Halman, kültür elçimiz olarak New York'tan davetlimizdi. Bir yandan Rektör Prof. Dr. Cem'i Demiroğlu'nun konuşma metnini hazırlıyor, diğer yandan T.C. Kültür Bakanlığı Dış İşleri ve Anna ile gidecek "hocaların hocaları" olan ekibin organizasyonunu yapıyordum; Prof. Dr. Nurhan Atasoy, Prof. Dr. Nüsret Ekin, Prof. Dr. Sahir Erman, Prof. Dr. Afif Erzen, Prof. Dr. Esat Çam, Prof. Dr. Yüksel Ülken, Prof. Dr. Yılmaz Altuğ, Çinuçen Tanrıkorur, Sabiha Tansuğ, Elif ve Bedi Aran konuklarımızdı. Anna Masala ve kız kardeşi Maria'yı, Sabiha Tansuğ Hanım'ı da bu konuda anmadan edemeyeceğim. Ord. Prof. Dr. Anna Masala'nın "Türkiye'ye Aşk Mektuplarım" belgesinde, Hüseyin İpek Bey'in TRT programına konuk oldum, yayınlandı, takdir aldı. Çalışmamı daha geniş kapsamlı olarak yazılı yayınlıyacağım.

Üniversiteden 1984'te Sandoz'a geçtim. Sandoz çok oturmuş bir firma idi. Türkiye'de İsviçre'yi yaşadığımı söyleyebilirim. Yabancı direktörlerle, başkanlarla gayet güzel diyalog içinde idik, tabii ilaç sektörü ile de. YASED, İlaç İşverenler Sendikası toplantıları da olurdu. Ben aynı zamanda psikotrop ilaçların kırmızı mühürle saklanması, öncesinde giriş, çıkış hesaplanmasını da aylık olarak yapardım. Sağlık Bakanlığı kontrole gelirdi. İKSV'ye destek olurduk. Konserler, sinema, tiyatro faaliyetleri. Sandoz Sergi envanterinin sorumluluğunu da verdiler. Beşiktaş'ta Türkan Şoray'ın binasında genel müdürlük birimi vardı. Girişi Sandoz sergilerine ayrılmıştı. UNICEF için de etkinlik düzenledik. Sandoz Yayınları'nda da emeğim çoktur. Ayrıca Uluslararası Soroptimist Derneği'nin de yazışmalarını sürdürüyordum. Türk-İsviçre toplantılarından da çok deneyim sahibi oldum. Toplantı, davet ve ikramlarda Swissôtel ve Divan ile iş birliği halinde idik.

Dünya çapında Sandoz, Ciba-Geigy ile birleşirken Novartis oldu ve ben yine en iyi kararlarımdan dediğim tüm haklarımı İsviçre standartlarında alarak Koç Holding'e geçtim.

Sandoz'dan sonra Divan'ın 50 yıllık sanat envanterini yapmak da çok ilginçti. İlk sanat envanteri idi. Nice eser depolardaydı. Tek tek inceledik Ersin ile birlikte. İnceledikçe ne güzel detaylar bulduk. 1180 sayfalık bir eser ortaya çıktı. Nice heyecan yaşadık. Divan Oteli yıkılıp yeniden inşa ediliyordu. Biz de Çankaya Apartmanı'na taşınmıştık. Üç yıl o güzel apartmanda kaldıktan sonra yenilenen Divan'a taşındık. Taşınmalar telaşeli olur. O telaşe sırasında aklı selimini kullanabilmek de bir sanattır. Bu çalışmamız, otel açılırken bize çok kolaylık sağladı. Fransız asıllı sanat tarihi kökenli mimarımız Thierry Despont o kadar etkilendi ki bir set Amerika'daki ofisine aldı. Hangi mekâna, hangi eserin konulacağı da çok kolay oldu. Semahat Hanım'dan da "Allah Rengigül'den razı olsun" duası aldım. Bu dua para ile satın alınamayacak bir duygudur. Ersin'in fotoğraflarının da sergilendiği Özyeğin Üniversitesi tarafından düzenlenen "Türkiye'de Otelciliğin Önderleri I. Bienali"ne de fayda oldu.

Sandoz Koleksiyoneri ile Röportaj

Tüm okul ve iş hayatımdaki sahip olduğum yazılı belgeler, fotoğraflar, armağanlar, kitaplar da çok değerli. Şu sıralar Sandoz koleksiyoneri değerli Hakan Sepici Bey ile röportaj hazırlığı içindeyiz. 132 sayfalık "Dr. Güzin Poffet-Tamaç'ın Ardından Sandoz Türkiye Anılarımla Bir Devir - Cumhuriyetimizin 100. Yılı Özel" pdf kitabıma kıymetli, bütünlüycü bir röportaj olduğunu düşünüyorum.

Geçen pazar günü yine çok heyecanlı yazılı bir sohbet yaptık. Arşivimdeki fotoğraf ve koleksiyon parçalarının çok kıymetli olduğunu dile getirdi, zarafetle. Çok mutlu oldum. Bu bir gönül işi ve heyecan verici. Ben bir koleksiyoner değilim. Yadigârların kıymetini bilip, saklayıcıyız eşimle. Her bir parçanın, yazının anısı var. Sahip olduğum bir kitaptan, objeden, fotoğraftan iki tane bile olsa birini vermeye kıyamıyorum. İlginç bir duygu. Bu çalışmamız için yüzlerce fotoğraftan görsel seçtim.

Sandoz'un kurucularından Édouard Constant Sandoz'un oğlu Édouard-Marcel Sandoz'a 1959'da Lozan Üniversitesi jeoloji ve **botanik** alanında **fahri doktora unvanı** vermiş. Botanik detayını arşivim için not aldım. Édouard Constant Sandoz'un babası kumaş tüccarı imiş ve kendisi de gençliğinde tekstil boyama firmasında çalışmış. Bu detay ile de arşivimdeki Sandoz boya ile üretilen ipek eşarbım daha da değer kazandı.

Meşe ve Meşe Amblemi

“Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye Ormancılığı ve Geleceği” kitabı elime geçtiğinde çocuklar gibi sevindim. Editörlerden Doç. Dr. Murat Alan Bey’e, Hayriye Ertuğrul Hanım’a ve gönderimi hassasiyet ile takip eden Serkan Aykut Bey’e çok teşekkür ederim. Kapak tasarımı için Hayriye Hanım’ı kutluyorum. Bu önemli eserin içinde babamın kıymetli asistanlarından Prof. Dr. Ünal Akkemik’in yazısında 48 yerde “Yaltırık” geçiyor. Babam Prof. Dr. Faik Yaltırık yaşasaydı çok gurur duyardı bu eserle. Annem Güler Yaltırık, babam kitap okurken, çalışırken yapmış olduğu kek, börek, turta ya da muffin’i babamın masasına bırakırdı, şefkatle ve güler yüzle. Babamın da pek hoşuna gider, kendisine iltifat ederdi. Tatlı bir mola verirdi. Kapaktaki ağaç görseli anne ve babamdan yadigâr Staffordshire takımının üzerindeki ağacı anımsattı. Doğa ve ağaç ne kadar güzel değil mi? Bilimsel çalışmalara da sanata da leziz lezzetlere de ilham oluyor. Ağız tadımız, bilimle, sanatla ve doğa sevgiyle var olmaya devam etsin dilerim.

Hayriye Ertuğrul Hanım’a kapak detayını sorduğumda “Rengigül Hanımcım, muffinler gibi tatlı dilinizle ne hoş sohbetiniz var. Kapaktaki ağaç meşe. Derneğimizin kuruluşunun 100. Yılı nedeniyle kapakta meşe ağacını kullanmak istedim. Mitolojide meşe gücü, kudreti ve bilgeliği temsil eder. Antik Yunan’da insanlar Zeus’a dua edecekleri zaman meşe ağacının altında toplandılar. Kelt medeniyetinde evlilik törenleri meşe ağacının altında yapıldı. Roma imparatorluğunda paranın üzerinde meşe vardı. Osmanlı İmparatorluğu kuruluşu da meşe ile temsil edilir. Kapak çalışması illüstrasyon olduğundan, ağacı bire bir aynı görüntüsü değil de renk ve dokuyla mitolojik ve tarihi bir anlam yüklemeye çalıştım. Tabagınız da gerçekten harika imiş. Açıkçası tabaktaki ağaç da meşeye benziyor. Genç bir meşe ağacı. Bir taraftan hâkim rüzgârı almış ve hafif eğilmiş, o tarafın dalları zayıflamış ama oradaki evi, yuvayı korumuş.” diye yanıtlamıştı. Kapak tasarımını görünce 1974’ten itibaren kullandığımız tabaklarımızın üstündeki tasarım gözümün önüne geldi.

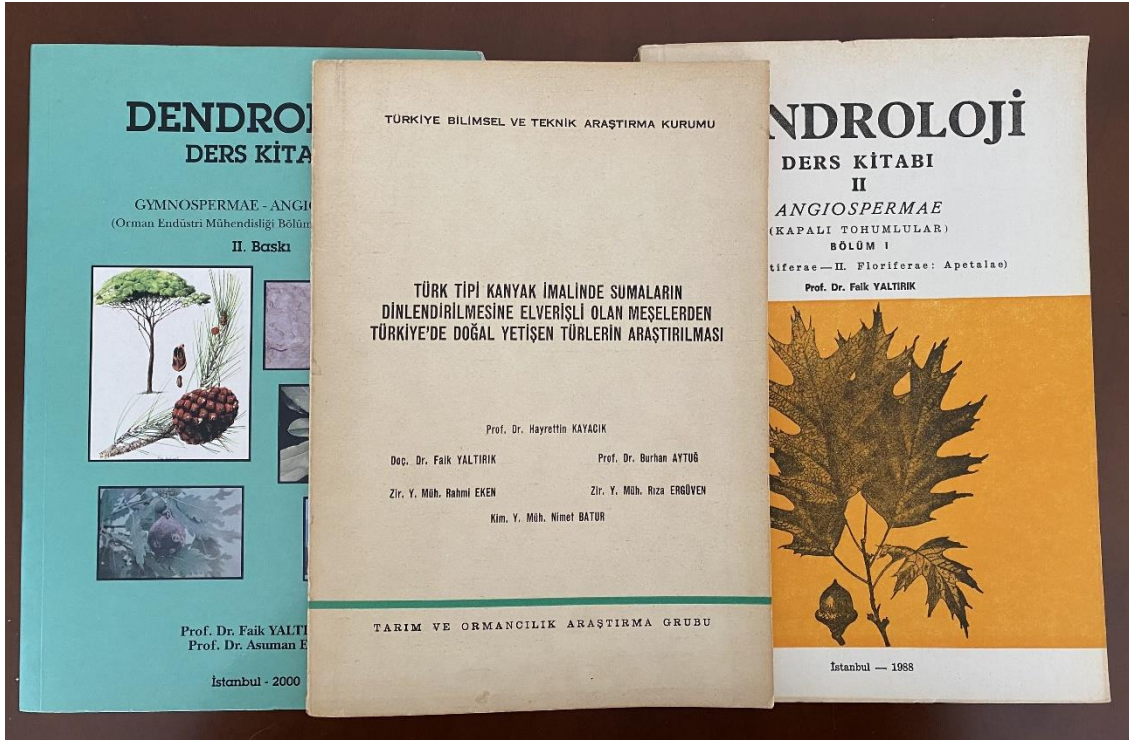
İngiliz, yüksek bütçeli bir dizi izliyoruz. “Peaky Blinders”. Çok ilginç, tarihi bir dizi. Orada şöyle bir tabir geçti: “**Meşeye palamut sorulmaz**”. Pek hoşumuza gitti.

Rengigül e-kitabımızın içinde geçen meşe konuları:

“Kuzey ülkelerinde “Meşe”, güney ülkelerinde “Defne” ile eşanlamlıdır: Zafer, şöret ve ikbâl sembolüdür.” ifadesinin bulunduğu “**Türkiye Meşeleri Teşhis Kılavuzu**” kitabının önsözünden: “Akademik kariyere ilk adım attığım yılın sonbaharında, bundan yirmi altı yıl önce 1958 yılında, Orman Fakültesi Botanik Kürsüsü Herbariumu’nda teşhis yapılamamış, Meşe örneklerinden yüzlercesini, kürsü başkanımızın isteği üzerine, Ankara’ya trenle giderek Fen Fakültesi, Botanik Enstitüsü direktörü merhum Prof. Dr. Hikmet Birand’a ulaştırdığımı ve kendisinin de götürdüğüm örnekleri enstitüdeki örneklerle birlikte İsrail’e, Yakın Doğu Asya’nın Meşeleri üzerinde o yıllarda söz sahibi olan Prof. Dr. M. Zohary’ye teşhis ettirmek üzere gönderdiğini, acı bir anı olarak anımsarım. Kuşkusuz aradan geçen çeyrek yüzyıl esnasında, ülkemizin tüm kurumlarında olduğu gibi Ormanlık Örgütü ile Orman Fakültemizin bilim dallarında da küçümsenmeyecek gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmeler çerçevesinde Orman Botaniği alanında yararlı çalışmalar yapılmış ve bu arada orman ağaçlarımızın tanınması ve ülkemiz ormanlarındaki yayılışları konusunda bize önemli katkılar ve kolaylıklar sağlayan bir “Herbarium” kurulmuştur (ISTO). Yıllar sonra, Edinburgh Üniversitesi, Kraliyet Botanik Bahçesi Herbariumu’nda hazırlanan 10 ciltlik Türkiye Florası (Flora of Turkey and the East Aegean Islands) için Türkiye Meşeleri’nin revizyonunu yapmak şerefi bu kitabın yazarına nasip olmuştur. Orman Genel Müdürlüğü’nün benden; ülkemizdeki meşe türlerinin uygulayıcılar tarafından tanınmasına yardımcı olmak amacı ile bir kitap hazırlama isteminde bulunması üzerine, yukarıda belirtilen çalışmalardan geniş ölçüde yararlanılmıştır.” Prof. Dr. Faik Yaltırık, İstanbul, Bahçeköy, Nisan 1984

“Yaltırık, Efe, Uzun’un “Tarih Boyunca İstanbul’un Park Bahçe ve Koruları Egzotik Ağaç ve Çalıkları” kitabında Boğaziçi Üniversitesi Korusu şöyle anlatılmış; “Bebek-Rumelihisarı sahil yolundan oldukça dik bir eğimle yükselen, kuzeydoğu, doğu ve güneybatı yönlerine bakan yamaçlardan, tepelikler ve vadilerden oluşan bir arâzi parçasıdır; alanı yaklaşık 23 hektar kadardır. XVII.y.y.’in ikinci yarısında, Kaptan-ı Derya, deli Hüseyin Paşa olarak bilinen bu arâzi üzerinde, 1863’te eğitimci, mucit, mimar Dr. Cyrus Hamlin ile hayırsever Mr. Christopher Rheinlander Robert’in çabaları ile çabaları ile bir bina yaptırılmış ve Robert kolej eğitim-öğretime burada başlamıştır.

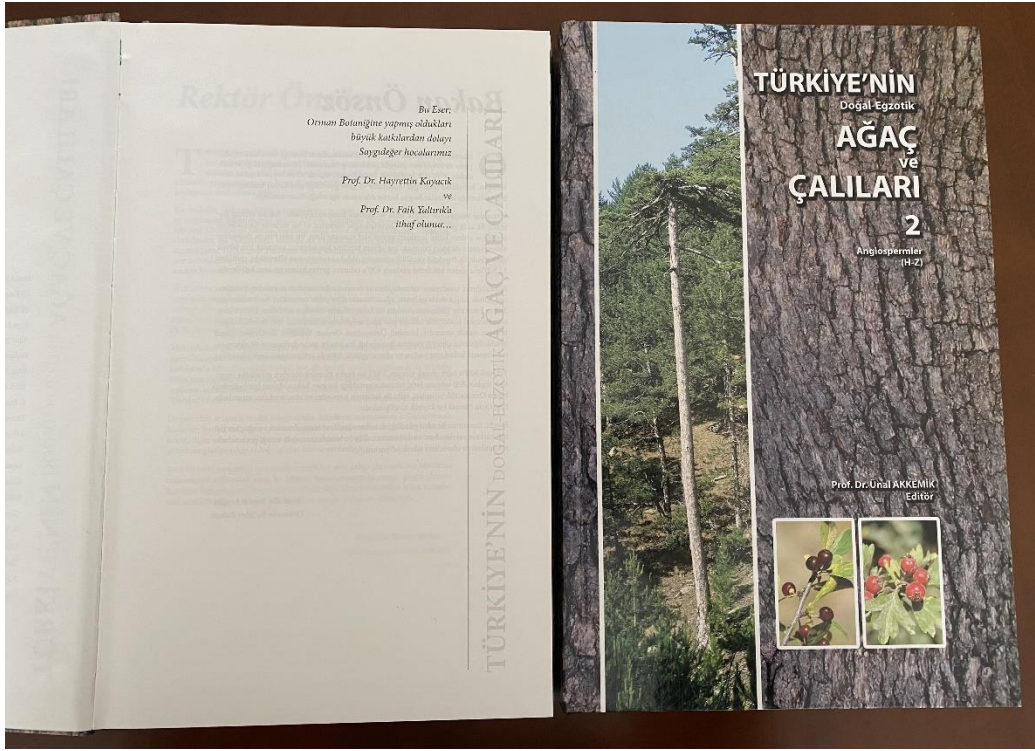

Koruda bugün anıtsal niteliğe ulaşmış Amerikan orijinli Sahil Sekoyası (*Sequoia sempervirens*), Duglaz Göknaarı (*Pseudotsuga menziesii*), Mavi Atlas ve Himalaya Sedirleri, Süs Dişbudakları, kolejin kuruluş yıllarından kalmadır. Çok bakımlı bir korudur. Son on yıl içinde korunun açık alanları iğne yapraklı ağaçlar ile ağaçlandırılmıştır. Defneler, karayemişler, erguvanlar ve özellikler Kermes Meşesi (*Quercus coccifera*) oldukça büyük boy ve kalın çaplara ulaşmışlardır.”

“Babama, Tekel İdaresi uzun yıllar önce rica etmiş; “Hocam, en kaliteli meşe bizde diyorsunuz, fakat konyak yapımı için fiçılarımız Fransa’dan getirtiliyor. Siz bir çalışma yaptırırsanız da fiçılar burada üretilse?” Bir komisyon oluşturuluyor, “degüstasyon worksop”ları yapılıyor. Yıllarca eğitim, araştırma, meşe tür seçimleri, konyak suması, üç ayda bir degüstasyon ve bu uzun süreçte bizim meşelerle en *âlâ* konyak daha doğrusu, Türkçesi konyak elde ediliyor. Ankara’da bir konferansla, tüm bu zahmetli, emekli süreç, slaytlarla, raporlarla anlatılıyor. Sonra! Bilin bakalım? Fiçi üretimini seri bir şekilde yapacak, biçecek ve bu organizasyonu gerçekleştirebilecek “usta” yok. Proje rafa kalkıyor...”

“Konyak fiçıların yapımı: Fransızcası konyak, Türkçesi konyak! Tekel, fiçıları Fransa’dan getirtiyormuş. Hayrettin Hoca ile; “Bu meşe bizde yoktur diyemeyiz.” diye cevap verdik. “Araştırma yapılsın, fiçi yapımı Türkiye’de gerçekleşsin.” diyorsanız yapalım.” diye mutabık kalındı. Meşeler, Türkiye’nin değişik yerlerinden alıp, kurutmaya başlandı. Fiçılar yapılıp, yapıştırılmaya... Sonra içine konyak suması... Ham hâlindeki kısmı sumadır. Her 3 ayda bir degüstasyon yapılıyor. Sonunda, Türkiye’de yapılabileceği ortaya çıktı. Araştırmamızı, orman teşkilatının Ankara’daki bir konferansında anlattık; “En iyi ağaç bizde. Bir teşebbüste bulunulsun.” diye görüş bildirdik. Ancak fiçi yapan usta yok! Biçmesini bilen yok! Çok meşgul olduk. “Türkiye’de yoktur.” deseydik, uğraşılmayacaktı ama diyemedik. Mantar meşesi denilen bir şey var, kabuğundan çıkarılarak yapılıyor. “ Prof. Dr. Faik Yaltirik

“1991 yılının Ağustos ayında, Akdeniz Bölgesi’nde Çığlıkara Ormanları’nda araştırma gezisinde idik; 28 Ağustos 1991 günü akşam bir bitki konusunda gruptaki dostlarımla büyük bölümü ile fikir ayrılığına düşmüştüm, yemekten sonra sohbet ederken bu konuyu Faik Hoca’ya sordum. Faik Hoca benim düşündüğüm gibi düşündüğünü söyledi. Ardından Prof. Dr. Zohary ile ilgili İngiltere’de başından geçen bir konuyu anlattı.

Konu da şu; “Meşe hakkında o yıllarda yıldızı parlamış bir bilim adamı olan Zohary'nin çalıştığı Edinburgh Kraliyet Botanik Bahçesi'nden bir heyet kendisini davet ederek, Prof. Dr. Zohary'nin isimlendirdiği meşe herbaryum örneklerinin etiketlerini kapatarak, Faik Hoca'nın önüne koyarlar. “Bunları isimlendir.” derler. Faik Hoca, bu işlemi yapar ve heyete teslim eder. Heyet, Prof. Zohary'nin üzerini kapatmış olduğu örtüyü kaldırır, bakarlar. İsimler; Zohary Hoca'nın verdiği isimle, Faik Hoca'nın verdiği isim örtüşürse aynı tarafa, örtüşmez ise başka tarafa koyarlar. İşlem sonunda yaptıkları değerlendirme şudur; “Zohary'e teşekkür edip, yollarına Faik Hoca ile (yaptığı isabetli değerlendirmelerden dolayı kutlayarak) devam ederler.” Ahmet İnan, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi, 2015

“10.10.2014 günü, Prof. Dr. Ünal Akkemik, Dr. Hatice Yılmaz, Doç. Dr. Nesibe Köse, Yrd. Doç. Dr. Nurgül Karloğlu, Tuncay Güner babamı ziyârete geldiler. İ.Ü. Orman Fakültesi Botanik Bilim Dalı, iki cilt olarak, 41 bilim insanı tarafından yazılan “Türkiye'nin Doğal-Egzotik Ağaç ve Çalılar” kitabını hocalarına takdim ettiler. “Bu eser; Orman Botaniği'ne yapmış oldukları büyük katkılardan dolayı saygıdeğer hocalarımız Prof. Dr. Hayrettin Kayacık ve Prof. Dr. Faik Yaltırık'a ithaf olunur.” ifadeleri ile gelecek nesillere örnek bir kadirşinaslık göstermişler. Mevlevî büyüklerimizin “Niyâz Zinciri” dedikleri gibi. Kapakta; “*Rhamnus kayacikii* Davis & Yaltırık (Mehmet Fırat), *Crataegus yaltirikii* Dönmez (Mehmet Fırat)” fotoğrafları ile bitki kardeşlerimizi görmekten mutlu oldum.” Bu değerli çalışmada *Quercus* L. (Meşeler) bölümünü Hatice Yılmaz Hanım kaleme almış.

“Evimize, komşularımıza, paylaştıklarımıza bolluk, bereket getirsin. Allah, ağzımızın tadını bozmasın.” dilekleriyle bütün aile sofrada toplanır. O güne has güzel sohbetlerle yemekler yendikten sonra aşure, kâselerde ikrâm edilir. Aşurenin damaklarda bıraktığı, her zaman bulunamayan lezzet ve görüntü sonunda, “Ellerinize sağlık” diyerek hanımlara, “Kesenize bereket” diyerek beylere dönerek “Sofra şükranı” dilekleri sunulur. Ayrıca Cennet Ta'amı denilen kabak tatlısı gibi Molla kabağı tatlısı da damaklarda unutulmaz tat bırakır. 1.5-2 metre boyunda uzun olur Molla kabağı. Tatlısı ve reçeli mis gibi damaklara bayramdır. Bunun yanı sıra, Süleymaniye mangallarında, evlerde her zaman kül bulunduğu için irmik ve un ile yapılan tatlılara, küllü su yapılır. Kalburabastı için küllü su, karbonat yerine geçer. Ancak her külden olmaz. Sâdece gürgen veya meşe ağacının yeni külü ile yapılır. En üstten, en temiz kül seçilir. Suya atılır, dinlenmeye bırakılır. Kül dibe çökünce, su kullanılır. Her işin püf noktası vardır, uyması elzem olan. Fadime Hanım'ın pek meşhurdur, kalburabastısı.”

“Hanımlar başlarına çiçekten taç yaparlar. Gökbaş otu denen, tarlalarda yetişen mavi renkli papatyaya benzer, taç yapılı. Kök boyalar yapılı, bitkilerden. Alacak parası da yok, kendi yapar. Meşe kozalağı, soğan kabuğu... Kilim dokunacağı zaman, köyde kazanlar kurulur, yünler, kök boyalarla boyanır... Her şeyini kendi yapar. Gölle dediğimiz bulgur kaynatılır. Serilir, kurutulur. Kuruduktan sonra da boyane denilen yuvarlak taş, gözü bağlanmış bir atla, o buğday, bulgur hâle gelir.”

“Şeker Pancarı: Onca vâriyetin neredeyse bitiminde, Talât ve Şerife çiftinin en büyük oğlu, Bedri Bey’in ağabeyi Salih Bey, şeker pancarı işinde çalışmaya başladığı için hasattan, tarladan dönerken hindi ve kaz yavruları getirir. Bahçenin arkasında bakar, besler büyütürler. Cemile ve Münire Hanımlar da baş parmak büyüklüğündeki “Pelit”i, ki kimi yörenin “Pinar” dediği meşe palamudunu hindinin ağzına verir. Boynunu da yavaşa tutar, yukarı kaldırır, sonra sıvazlaya sıvazlaya, okşayarak aşağıya doğru indirir. Hindi yağlandıkça lezzetli olur. Kazlara aynı şey yapılmaz, gagalar. Besili hâle gelen hindileri, Salih Bey çarşıda satar. Beygirleri de savaş zamanı, “Pelit” ile beslerler.”

“Kömür ütüsü hazırda bekler. Zor ve zahmetlidir kömür ütüsü. Kalem gibi meşe kömürleri önce maltızda yakacaksın, sonra kömürleri ütünün iç haznesine teker teker koyacaksın. Kapağını kapatacaksın. Kömür geçmesin diye ara sıra ağır ütü sallayacaksın külleri döküceksin. Kumaş leke olmasın diye ütü tülbentlerini hazırda bekleteceksin.”

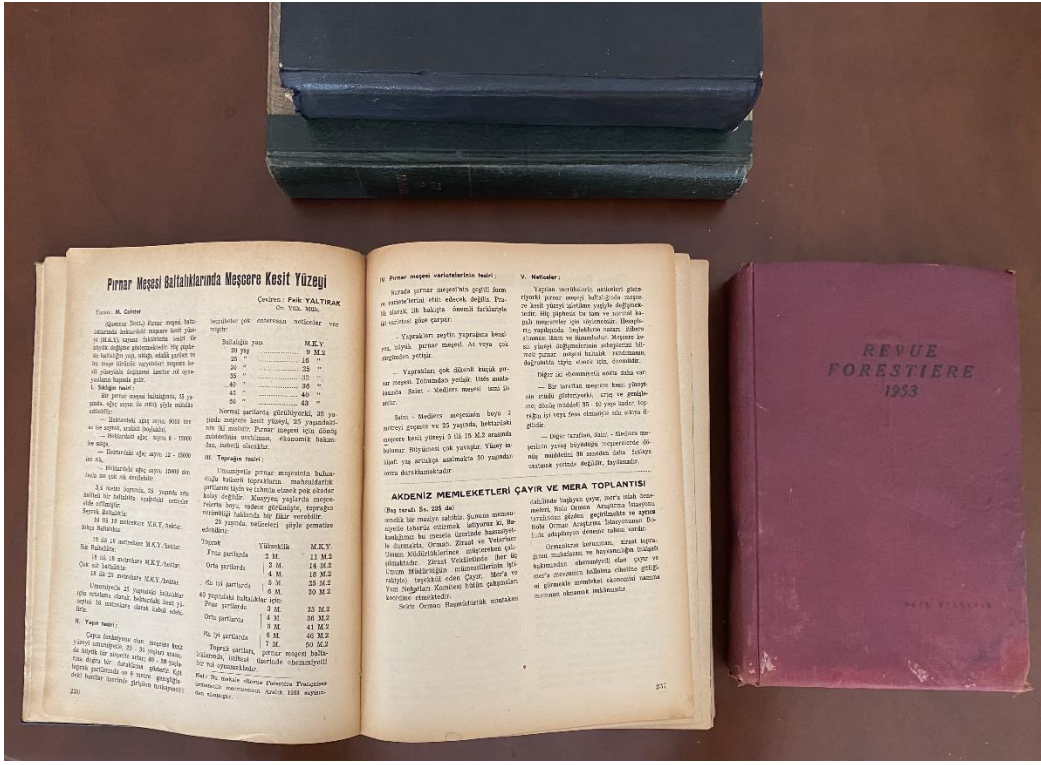
“Your family history will make a fascinating story. And I enjoyed your Oak tree 'nymph' or 'dryad' as the ancients used to call them! You obviously have a great 'interior life'. With very best wishes for your writing up the diaries and memories. Yours ever”, Mark

Babam, Mark Coode ile Edinburgh Royal Botanic Garden’da birlikte çalıştı ve dost oldular. Ailece görüştük. 6 yaşından beri ne güzel insanlar tanıdım diye düşünüyorum. Güzel insanlar tanımak büyük bir şans.

“Avrupa Seyahat Notlarım 1951 – Faik Yaltırık” e-kitabımızın içinde geçen meşe konuları:

“Masa üzerinde vazoların içerisinde meşe dalları ilk önce gözüme çarptı, meşeye verilen önem buradan da belli idi.”

“Evin önünde bir lâdin ve bir de meşe ağacı var. Pille işleyen bir radyo var fakat maalesef bizim istasyonları almıyor. Elektrik yok. Gaz lambası yakıyoruz.”

“Bugün Stadtoldendorf orman idaresine gittik. Sade, lükse kaçmayan bir bina. Bizlerinki ile mukayese ettim. Yapılan masraflara acıdım. Gösterişten ziyade fazla iş yapmayı gaye edinmişler. Bahçesinde iki orijinal meşe gördüm. Qu. Pedunculata varitè pyramidalis. Bir piramit kavağına veya bir cuppressus’a benziyordu. Bu şekilde bir meşe görmemiştik.”

“Akşam üzeri kampa dönüşte yeni yapılmış bir evin kapısının üzerinde kabartma bir meşe ağacının devrilmış şekli göze çarpıyordu. Bunun manası; babaları ölen çocukların hayatta birden desteksiz kalmasını ifade ediyormuş. Babaları namına yaptırıldıkları bu evin üzerine böyle bir ağaç resmini de kabartmaya uygun bulmuşlar.”

“Meşe Almanlarca mukaddes bir ağaç. Paralarında bile meşe dalı var. Filistin’de harpte ölenlerin namına meşe ağacı diktiklerini bir arkadaşımдан işitmiştim.”

“Kampın bulunduğu civarda iki profil görüldü. Birincisi rutubetli ve ince balçık toprağı idi. Buraları meşe ve akçaağaç ağaçlarının yetişme yeri imiş. 300 yıl evveline kadar bu yerlerde lâdin yetişmiyordu.”

“4cü yıl orman ağaçları şerit hâlinde de çavdar ekilmekte. Meşe tohumdan yetiştiğı şaşkırtmaya tabi olmadığı hâlde 2ci yılda 30-40 cm. boy almış.”

“Meşe ekilmesinin sebebi derin köklü olması ve devamlı gübrelenmesinin temini içindir. Diğer tarafta gene derin köklü çam ekilmiş.”

“Mukayese için bu sahanın karşısında 17 yaşında saf lâdin meşçeresi var. 4 yaşındaki meşe ve Larix’ler aynı boyu almışlar. Görülüyor ki toprak ıslah edilince bir an evvel orman gelişiyor.”

Kasnak Meşesi ve Türkiye Florası Sempozyumu

"Türkiye'de "Dendroloji" denilince ilk akla gelen ve bu konuda sayısız çok değerli çalışmaları ile ismini yurt dışına taşıyan ve ülkemizin tanınmasına büyük katkıları olan Prof. Dr. Faik Yaltırık'ın fiili hizmet süresini doldurması nedeniyle Orman Botaniği Anabilim Dalı öğretim üye ve elemanları tarafından düzenlenen "Kasnak Meşesi ve Türkiye Florası Sempozyumu" 21-23 Eylül 1998 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi'nde yapılmıştır. Sempozyuma Türkiye'mizin çeşitli orman fakülteleri ile fen, eczacılık fakültelerinden çok sayıda bilim adamı ve araştırmacı katılmıştır. Bu bilimsel toplantıya 47 bildiri, 5 poster sunulmuş ve tartışılmış ve sempozyumun son günü ise Atatürk Arboretumu'nda genel değerlendirme yapılmıştır. Böyle bir toplantıya vesile olan ve dendroloji bilimine büyük katkıları olan Prof. Dr. Faik Yaltırık'a hepimiz şükran borçluyuz.

Sempozyumun gerçekleşmesinde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen başta İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü olmak üzere İ.Ü. Orman Fakültesi Dekanlığı'na, Atlas Dergisi yönetimine, Çekül Vakfı'na ve Hunca Kozmetik'e teşekkür borçluyuz. Fakültemizde düzenlenen bu sempozyum bildirimlerini kitap halinde yayınlamak bizleri son derece mutlu etmektedir. Sempozyuma emeği geçen tüm meslektaşlarımıza ve baskı işini üstlenen Çantay Matbaası'na teşekkür ederiz." Sempozyum Düzenleme Komitesi Adına: Prof. Dr. Gökhan Eliçin, Orman Botaniği Anabilim Dalı Başkanı

Türkiye Meşeleri Teşhis Klavuzu - Prof. Dr. Faik Yaltırık

RE Books Arts'a kayıt ederken her kitabı incelemeye, okumaya gayret ediyorum. Bilinçli göz ve hafızanın önemini genç nesillere aktarma çabası. Bir de yadigârlara sahip çıkmak. Kitapları incelerken bazı fotoğrafların eşim Ersin Ural tarafından çekildiğini mutlulukla gördüğümde anılar da aklıma geldi. Ersin de tek tek inceledi. Prof. Dr. Asuman Efe, nur içinde yatsın, Ersin'in stüdyosuna gelir, kibar ve sevgi saygı ile sohbet ettikten sonra Ersin kendisine verilen vazifeyi yerine getirmiş. *Quercus virgiliana* Ten. bunlardan biri. Tüylü meşeye benzer de ondan bazı özelliklerle ayrılmış. Kitabın Önsöz'ü de kıymetli bilgilere işaret ediyor. Giriş bölümündeki detaydan da bahsetmeden geçemeyeceğim:

"Flora of Turkey and the East Aegean Islands" adlı yapıtın 7. cildi için Edinburgh Kraliyet Bahçesi Herbarium direktörü İ.C. Hedge ile müştereken yapmış olduğumuz Türkiye Meşelerinin revizyonu çalışmasında (x), tür sayısı 35'den 18'e indirilmiştir. Bu isim kalabalığından kurtuluş, bir diğer değişle sadeleşme gerek orman işletmeciliği ile ağaçlandırmacılara, gerekse bitki sosyolojisi ve bitki coğrafyası ile uğraşanlara büyük kolaylık sağlayacaktır.

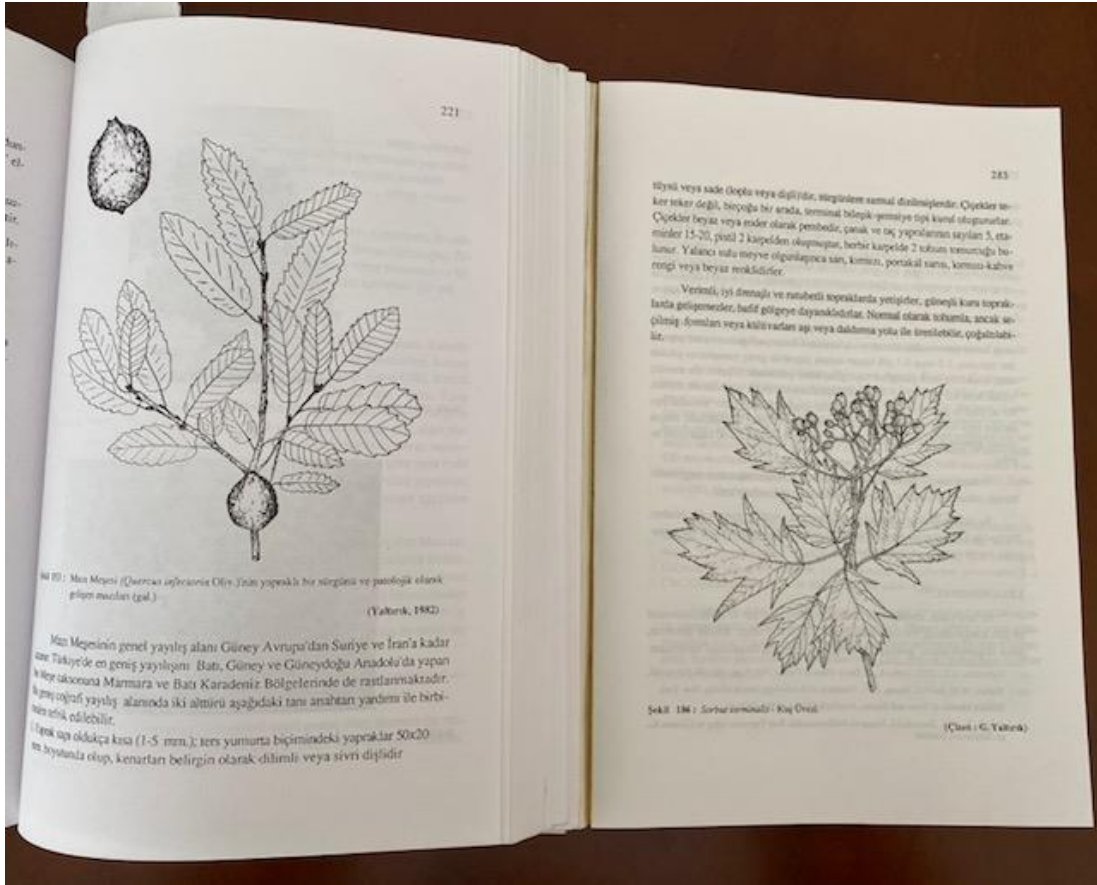

Türkiye Meşeleri Teşhis Klavuzu adlı bu kitabın, meslektaşlarıma ve konuya ilgi duyanlara yararlı olacağı kanısındayım. Çok önemli bir hususa dikkatinizi çekmek istiyorum. Kitabın sonunda yer alan “yayıllık haritalarını” iyice inceleyerek bulunduğunuz bölgede hangi Meşe türlerinin doğal olarak yetiştiğini önceden saptamanızda büyük yarar vardır. Örneğin Doğu Anadolu’da görev yapıyorsanız, Q. frainetto, Q. vulcanica, Q. pontica, Q. pubescens, Q. ilex, Q. aucheri, Q. virgilliana... gibi Meşe türlerinin bulunduğunuz yörede yetişmediğini göreceksiniz ve bu Meşeleri boşuna aramayacaksınız.”, (x) Hedge-Yaltırık, 1982. genus Quercus in Flora of Turkey, vol. 7 (659-683), Edinburgh University Press.

“Belgrad Orman Vejetasyonunun Floristik Analizi ve Ana Meşcere Tiplerinin Kompozisyonu Üzerine Araştırmalar” 1966, Faik Yaltırık kitabının Önsöz’ü beni pek duygulandırdı.

Hazırlamış olduğum yazımın iskeletine bütünleyici araştırmalar yapıyorum babamdan yadigâr çalışma odamda. Diğer çalışma odalarımın yakın olmasını dilerdim. Bazı hocalarım iki bitişik daire almışlardı, bir daire sadece çalışmak içindi, bu bağlamda Prof. Dr. Hasan Işın Dener hocamı rahmetle anıyorum. Bu ciltli kitap, babamın doktora tezi. Biz henüz Hüsrev Gerede’deki evimizdeyiz. Bir film şeridi gibi geçiyor babamın heyecanına ortak oluşumuz. Önsöz tabii ki hocası Prof. Dr. Hayrettin (Kayacık) amcaya şükranları ile başlıyor. Edinburgh Üniversitesi’nden Dr. P. H. Davis’e ve Kraliyet Botanik Bahçesi Herbaryumundan Mr. C. Hedge’e, Nancy Fen Fakültesi Botanik Laboratuvarından Prof. R. G. Werner’e, Museum National d’Histoire Naturelle’in Cryptogami Laboratuvarından Mme. S. Jovet’e ve Prof. Dr. Kurt Lohwag’a, hocaları Prof. Dr. İsmail Eraslan’a ve Prof. Dr. Mehmet Sevim’e, yardımlarını esirgemeyen Dr. Bayoğlu, Dr. M. Selik, Dr. B. Aytağ ve kürsü arkadaşlarına, tashih ve daktilo işlerinde emeği geçen eşi G. Yaltırık’a, vasıta ve diğer imkânları ile işlerini kolaylaştıran Bahçeköy Örnek Orman İşletmesi müdürü Hikmet Baysu ve işletme mensuplarına teşekkür ediyor.

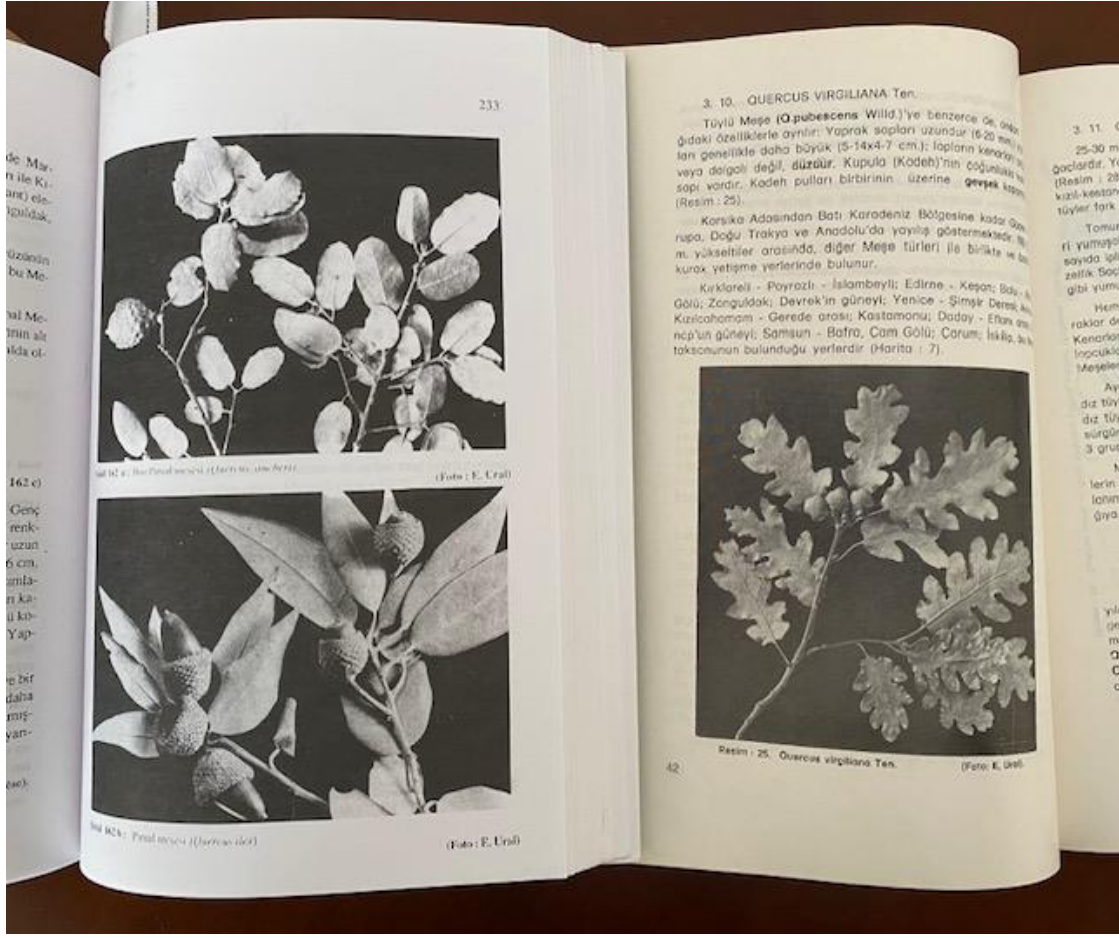
Evet, annem babama yardımcı olurdu çalışmalarında. Bazen aydınlar kâğıdına yaprak çizimleri de yapardı. “Dendroloji Ders Kitabı, Gymnospermae – Angiospermae” kitabında da yer alıyor annemin çizimi. Bu ve benzer kitaplarındaki teşhisleri ile birlikte gerek kendisinin çizim ve fotoğrafları, gerek annemin çizimleri, gerek eşim Ersin’in fotoğrafları kitabı daha da değerli kılıyor ailemiz adına.

Annem için İskoçlu dostlarından sevgili Anne Thompson “clever hand” tabirini kullanırdı. Haydar Sarıali dedemin hali vakti yerinde sinema ve lokanta işletmecisi olmasının önemini de vurgulamadan geçemeyeceğim. Annemi ninesi İstanbullu Rengigül Hanım, Bahriye anneannem ve Haydar dedem eğitmiş. Okulda da biçki dikişin püf noktalarını öğrenmiş ve babaannem ile pekiştirmiş. Londra’da da Kennington College’e gitti, İngilizcesini ilerletti. Yadigâr Burda mecmuaları Dragos’taki arşivimde. Her gün köşe yazarlarını okur, sonra şekerleme yapardı. Evdeki huzur ve eşlerin uyumu, evlilikte de işlerdeki başarıda da çok önemli. Bu konuyu “Kasnak Meşesi ve Türkiye Florası Sempozyumu”nda dile getirmiştım.

Annem benim edebiyata ilgimi geliştirmem için babama tashih desteğini yıllar içinde bana devretti. Babam, Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Emre Kongar gibi kıymetli hocalarım ve birlikte çalıştığım Semiha Baban, Prof. Dr. Cem’i Demiroğlu, Prof. Dr. Fikri Şenocak, Prof. Dr. Akın İlkin, Güzin Poffet Tamaç, Erman Atasoy, Semahat ve Dr. Nüsret Arsel, birlikte evlerinde çalıştığım Dr. Afife Sayın, Dr. Ercüment Atabay amca gibi değerli büyüklerimin yazıları ile yaza yaza, okuya okuya olgunlaştım diyebilirim. Cengiz Akıncı Bey’in Resim ve Heykel Müzesi’ndeki sevgili annesi Naile Akıncı Hanım’ın sergisinde Semiha Hanım ile karşılaştık. Daha doğrusu Utku görmüş, “Bak seni kimin yanına götüreceğim?” demişti ve kucaklaşmıştık. Yanındaki dostuna beni şöyle takdim etti “Rengigül’ün ilk yöneticisi benim. Bunu da gururla söylüyorum. O bir yazar oldu.” Bu vesileyle arşivimdeki imzalı kitabı, kıymetli anılarımla Yaşar Kemal’i orman sevgisiyle ve meşe motifleri arasında kalp şeklinde tuzlu bisküvilerimle beni ben yapan tüm büyüklerimi saygılarımla anıyorum.

Prof. Dr. Asuman Baytop’un “Türkiye’de Botanik Tarihi Araştırmaları” kitabının kapağında da meşe var. *Quercus infectoria* Oliv. Kitap babama imzalı. Oliv. olunca Guillaume Antoine Oliver’i anlıyoruz. “Voyage dans l’Empire Othoman”. Otobiyografi gibi bilimsel çalışmalarını okumayı daha çok seviyorum.

Meşenin yansıdığı elimin altında olan objeleri de taradım. Meşelere odaklanınca kitap kapaklarına o gözle bakıyor, içlerini de tarıyorum. En sevdiğim ve beni heyecanlandıran içinden çıkan mektuplar, fotoğraflar, yazarlarının imzalı dilekleri. Amerika'dan Sally Taylor, Prof. Dr. Baki Kasaplıgil amca gibi nice kıymetli tanıdığım saygıdeğer büyüklerimiz. "Ormancının Cep Kitabı"na babam 16.10.1952 tarihini yazmış ve imzasını atmış. İçinden Prof. Dr. Fikret Saatçioğlu'nun kartı çıktı. Babam Erzurum'da askerlik yaparken 9. Tümen'e göndermiş. Arkasına da el yazısı ile çok zarif dileklerini yazmış. Müthiş bir hazine benim için tabii. Çok mutlu oldum.

Konu ile ilgili kitaplığı tararken Dr. Winkler'in "İki Doktor Bir Yolculuk" kitabı ile Prof. Dr. Turhan (Baytop) amcanın "Antep'in Öncü Hekimleri" kitabını da yan yana getirdim. Zarif Dr. Winkler'i Sandoz'dan, Turhan amca'yı babamdan dolayı tanımış olmaktan mutluyum. Birbirini tamamlayan eserler olduğu için de. "Salkım Hanım'ın Taneleri" kitabının yazarı Yılmaz Karakoyunlu Bey'i de Sandoz'da tanıştım. Füzuran'ın "Parasız Yatılı" kitabını 8 Mart Dünya Kadınlar Günü vesilesiyle Levent (Çakıroğlu) Bey hediye etmişti. Geçen ay bu değerli yazarlarımızı da kaybettik.

Bu yıl **8 Mart Dünya Kadınlar Günü** dolayısıyla Ahmet Çaldıran Bey, Güncel Kadın köşemde bir yazının mümkün olup olmayacağını sormuştu. Bu yıl **TOD'un 100. Yılı** dolayısıyla Dünya Kadınlar Gününde ilk kadın orman mühendisi, hocası Prof. Dr. Volkan Şölen ile babamın asistanı, Orman Botaniği Anabilim Dalı'ndaki ilk kadın bölüm başkanı Prof. Dr. Asuman Efe'yi anmak yerinde olur diye düşündüm.

“Avrupa Seyahat Notlarım 1951- Faik Yaltırık” kitabında bahsettiği gibi Almanlar meşeyi porselenlerine de pek zarif yansıtıyorlar. Sofra takımı güzel olunca, ikram edilen yemek ve çay saati ürünleri daha göze hoş geliyor, tabii tadı da önemli.

Meşeye yakışır diye düşündük, annem de böyle ikram ederdi zeytinyağlı pazı sarmasını. Ersin’in canı hafta sonu zeytinyağlı lahana sarması çekmişti. Pazar günü anneannemi, annemi, kayınvalidemi anarak birlikte mutfak sefası yaptık. Çokça da Bahriye anneannemi andık. Zeytinyağlı yaprak sarması ile iç harcı tam gelince kendisini kutlar ve mutlu olurdu. “İyi hesap etmişim” derdi. Hesap kitap önemliydi onun için. Bizim iç harcımız artınca da bir çözüm bulduk. Pazı hemen her hafta alınır. Çok faydalı. Genelde ispanak yerine pazı kullanarak börek yapıyorum son zamanlarda. Pek lezzetli oluyor. Saplarını da sebze çorbasında kullanıyorum. Hemencecik pazı haşladık ve sardık. Özenle de pişirdik. Yemek yapmak beni dinlendiriyor. Mutfak da derli topludur malum, büyüklerimizden alışkanlık. Annemin pazıcısı vardı. Mevsimine göre yaprak getirirdi. Sakallı, ufak tefek bir amca idi. Yoğurtçusu vardı. Süt ve bebekler için yoğurt da getirirdi. Alibeyköy’den aylık et alırlardı Nezoş abla ile, mandıra vardı. Lezzetli ve doğal idi her şey. Mis gibi kokardı ev. O tatlara yakınca oluyor şimdiki yemekler, baharatlar ile.

IDS. International Dendrology Society

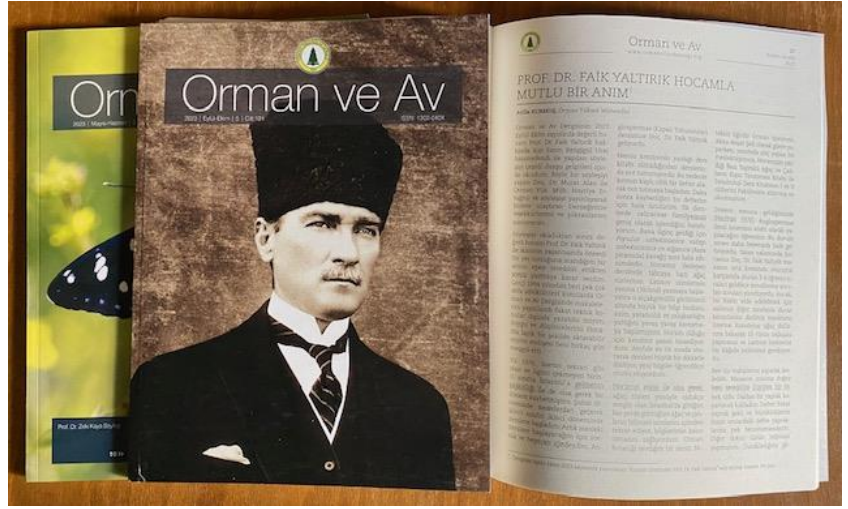
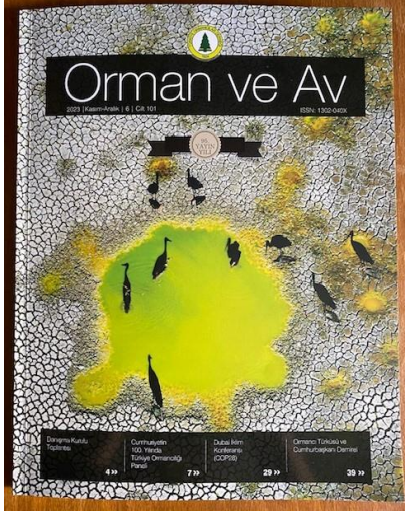

Bu bir eşarp ve benim için çok kıymetli, meşe yaprak kemerim ve meşe broşum gibi. Hepsi yadigâr. Bu detayları neden yazdığımı da

belirtmek isterim. Gerçi yeri geldiğinde ifade ediyorum. Gençlerin aile yadigârlarına bilinçli gözle bakıp, onlara sahip çıkması ve kültürün devam etmesini önemsiyorum. IDS’nin ne olduğunu bilmesem, üzerinde yaprak desenli bir eşarp diye bakabilirim ve bu derece kıymetli olmaz. Amerika’dan hediye altın suyuna batırılmış gerçek bir akçaağaç yaprağı gibi. Meşe yapraklı kemerimi 1978 yılında II. Uluslararası Balkan Flora ve Vejetasyonu Sorunları Sempozyumu’ndanki turizm stajımdan itibaren zevkle kullanıyorum. Babamın öğrencilik yıllarındaki Almanya seyahatinde harçlığından artırarak annesine hediye getirdiği porselen minik vazo içindeki gerçek bir çift meşe palamudu da aslında yaka iğnesi.

Uluslararası Katılımlı Meşe Çalıştayı

Orman Genel Müdürlüğü Marmara Ormancılık Araştırma Enstitüsü, 2016 yılında İğneada'da "Uluslararası Katılımlı Meşe Çalıştayı" düzenlemiştir. Babamın kıymetli asistanlarından Prof. Dr. Ünal Akkemik'in "Türkiye'nin Doğal Meşe (*Quercus L.*) Türlerinin Yayılışı ve Botanik Özellikleri" konulu bildirisinde 45 yerde "Yaltırık" geçiyor. Kendisine, kadirşinaslığı için çok teşekkür ediyorum.

“Prof. Dr. Faik Yaltırık Hocamla Mutlu Bir Anım”

Babamın kıymetli öğrencilerinden orman mühendisi Atilla Kurmuş Bey'in kaleme aldığı, babam ile ilgili anısı TOD Orman ve Av Dergisinin yeni sayısında yayınlanmıştır. Benimle paylaştığı için Doç. Dr. Murat Alan Bey'e çok teşekkür ederim.

“Orman ve Av Dergisinin 2023 Eylül-Ekim sayısında değerli hocam Prof. Dr. Faik Yaltırık hakkında kızı Sayın Rengigül Ural hanımefendi ile yapılan söyleşiye çeşitli duygu gelgitleri içinde okudum. Böyle bir söyleşi yapan Doç. Dr. Murat Alan ile Orman Yük. Müh. Hayriye Ertuğrul ve söyleşiyi yayınlayarak bizlere ulaştıran Derneğimize teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.

Söyleşiyi okuduktan sonra değerli hocam Prof. Dr. Faik Yaltırık ile ikimizin yaşantısında önemli bir yer tuttuğuna inandığım bir anımı epey tereddüt ettikten sonra yazmaya karar verdim. Gerçi 1994 yılından beri pek çok defa silvikültürel konularda Orman ve Av Dergisinde makalelerim yayınlandı fakat teknik konular dışında yazabilir miyim, duygu ve düşüncelerimi Hocama layık bir şekilde aktarabilir miyim endişesi beni birkaç gün meşgul etti. Yıl 1976, lisenin tekrarı gibi olan ve ilgimi çekmeyen birinci sınıfta İstanbul'a gelmenin şaşkınlığı ile de olsa gerek bir dönem kaybetmişim. Şubat döneminde sınavlardan geçerek ikinci sınıfın ikinci döneminde derslere başladım. Artık mesleki derslere başlayacağım için merak ve heyecan içindeydim. Angiospermae (Kapalı Tohumlular) dersimize Doç. Dr. Faik Yaltırık geliyordu. Henüz kendisinin yazdığı ders kitabı olmadığından derslerinde not tutturuyordu. Bu nedenle kırmızı kaplı ciltli bir defter alarak not tutmaya başladım. Daha sonra kaybettiğim bu defterim için hâlâ üzülürüm. İlk derslerde salicaceae familyasının geniş olarak işlendiğini hatırlıyorum. Bana ilginç geldiği için *Populus uzbekistanica subsp. uzbekistanica cv. afganica* (Asya piramidal kavağı) ismi hâlâ zih- nimdedir. Hocamız ilerleyen derslerde tahtaya bazı ağaç türlerinin Latince isimlerinin yanına (Yaltırık) yazmaya başlayınca o alçakgönüllü görünümü altında büyük bir bilgi birikimi, azim, yaratıcılık ve çalışkanlığın yattığını yavaş yavaş kavramaya başlamıştım. Hocam olduğu için kendimi şanslı hissediyordum. Amfide en ön sırada oturarak dersleri büyük bir dikkatle dinliyor, yeni bilgiler öğrendikçe mutlu oluyordum. Hocamın etkisi ile olsa gerek, ağaç türleri yönüyle oldukça zengin olan İstanbul'da gittiğim her yerde gördüğüm ağaç ve çalıların bilimsel isimlerini içimden tekrar ediyor, bilgilerimin kalıcı olmasını sağlıyordum.

Orman Botaniği sevdiğim bir dersti. Nitekim Eğirdir Orman İşletmesi, Aksu-Avşar Şefi olarak görev yaparken; yanımda staj yapan bir meslektaşımıza, Hocamızın yazdığı “Bazı Yapraklı Ağaç ve Çalıların Kışın Tanınması” kitabı ile Dendroloji Ders Kitabının I ve II ciltlerini Fakülteden aldırılmış ve okumuştum.

Dönem sonuna geldiğimizde (Haziran 1976) Angiospermae dersi sınavının sözlü olarak yapılacağını öğrendim. Bu durum sınavı daha heyecanlı hale getiriyordu. Sınav salonunda hocamız Doç. Dr. Faik Yaltırık masanın orta kısmında oturuyor, karşısında oturan 3-4 öğrenci sıraları geldikçe kendilerine sorulan soruları yanıtlıyordu. Ancak, bu hakkı elde edebilmek için salonun diğer tarafında duvar kenarlarına dizilmiş masaların üzerine konulmuş ağaç dallarına bakarak 10 türün teşhisini yapmanız ve Latince isimlerini bir kâğıda yazmanız gerekiyordu. Ben tür teşhislerini yaparak ilerledim. Masanın sonuna doğru beni tereddüte düşüren bir örnek oldu. Daldan bir yaprak kopartarak kokladım. Defne! Fakat yaprak şekli ve büyüklüklerini bizim oralardaki defne yapraklarına pek benzetememiştim. Diğer dokuz türün teşhisini yapmışım. Durakladığımı gören Hocam yanıma gelerek; “Ne oldu Muğla'lı?” dedi. Kendisine tereddüt ettiğim örneğin defne (*Laurus nobilis* L.) olduğunu fakat yaprak şekillerinin bana biraz farklı geldiğini söyledim. “Kendi memleketinizin ağaçlarını tanıyamazsınız zaten, otur bakalım” dedi (ekolojik şartların yaprak şekli ve büyüklüklerini etkilediğini sonradan öğrenecektim). Masaya oturdum. “*Lauraceae* Familyasını anlat bakalım” diyerek sorumu sordu. Ben yanıt vermeye hazırlanırken Hocamızın sınav salonunda olmadığını farkına vardım. Sınavı o zamanki unvanı ile Doç. Dr. Gökhan Eliçin devam ettirmeye başlamıştı. Yanıtımı ona anlattım. İkinci soru olarak “*Anacardiaceae* Familyasını anlat” diyen Gökhan Eliçin Hoca sorunun zor olduğuna kanaat getirmiş olmalı ki sonradan “Yalnızca türlerini say” dedi. Sıram geldiğinde türleri saydıktan sonra “Hocam bir de sakız var ama şu an Latincesini hatırlayamadım” dedim. *Pistacia lentiscus* L. o zamandan beri kendisini unutturmaz!

Peki ama sınav sırasında birden ortadan kaybolan ve o gün bir daha sınav salonuna dönmeyen Faik Yaltırık Hocamız nereye gitmişti? Benim gibi başkaları da merak etmiş ki Gökhan Eliçin Hoca merakımızı giderdi. Doç. Dr. Faik Yaltırık profesör olmuştu. Evet, bana “*Lauraceae* Familyasını anlat” dedikten sonra profesörlüğünün onaylandığı haberi kendisine ulaşmış; o da bu güzel haberin mutluluğunu birlikte yaşamak ve paylaşmak için evine, eşinin yanına gitmişti. O gün, benim için ve sanırım Faik Yaltırık Hocam için de yaşantılarımızın en önemli ve mutlu günlerinden biri olmuştur. Hocam emeklerinin, çalışmalarının sonunda profesör unvanını kazanmış; ben de hayata atılmak için aşmam gereken bir sınavdan “iyi” derece alarak geçmişim. Aradan geçen 48 yıl sonra bu anımı yazmama neden olan kalbimin bir köşesinde saklı duran Prof. Dr. Faik Yaltırık Hocama karşı duyduğum sevgi ve saygının varlığı oldu. Haziran 1976’da geçen ve her ikimizin yaşantısında önemli saydığım bir günü ayrı ayrı nedenlerle mutlulukla paylaşmış olduk. Bu anımızdan esinlenerek küçük kızımın adını “Defne” koydum. Hocamın aziz hatırası önünde sevgi, saygı ve şükran duygularıyla eğiliyorum.” Orman ve Av Dergisinin 2023 Kasım-Aralık sayısı

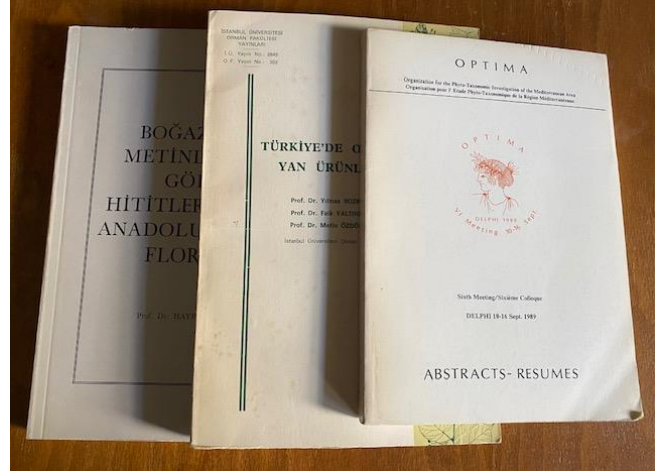
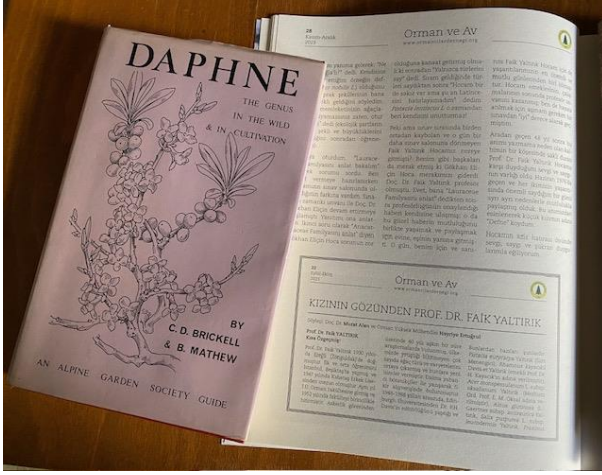
Defne

Çok değer verdiğim "Baba Ocağı"mdan gelen bu kıymetli, duygu dolu yazı RE Books Arts'a kayıtlı olacak ve gelecek kuşaklara bir belge olarak aktarılacak. Atilla Kurmuş Bey'e ve Doç. Dr. Murat Alan Bey'e çok teşekkür ediyorum. Babamın ruhunu şad olmuştur.

Ne güzel bir isim değil mi? Defne'ye sağlıklı, başarılı, mutlu bir yaşam diliyorum.

Roma Üniversitesi'ndeki Türk Haftasında, sevgili Prof. Dr. Nurhan Atasoy Hoca Vatikan'ı gezdirirken beni imtihan etmişti, “Bu yaprak ne yaprağı?” diyerek. Bakalım “İbrahim Paşa Sarayı” kitabında kendisine çitlembik teşhisi ile yardımcı olan Faik Hoca'nın kızı biliyor mu diyerek. Gösterdiği defne yaprağı idi.

Osmanlı döneminden günümüze âdetlerimizde; bebekler özenle yıkanırken, banyo suyunun içinde ya ceviz ya da defne yaprağı atarlarmış. Yağı çıkarmış suya ve bebeklerin cildini beslermiş. Annem yazdırmıştı Rengigül e-kitabı için. Oğlumun bebek banyo sularına da aynı işlemi yapmıştık annemle.

“Türkiye Orman Yan Ürünleri” kitabını Prof. Dr. Yılmaz Bozkurt, Prof. Dr. Faik Yaldirik, Prof. Dr. Metin Özdönmez, 1982 yılında yazmışlar. Yılmaz amca ve Metin amca ile birlikte ailelerini de tanıdım. Bu değerli kitap “Defne Yapağı ve Yağı” ile başlıyor. İlk satır şöyle: “Ülkemizde defne yapağı ve yağının elde edildiği ağaç, Lauraceae familyasından Laurus nobilis L. (Akdeniz Defnesi)dir.” 1989 yılında Delphi’de düzenlenen Optima toplantısının kitap kapağında defne dalı tacı ile bir figür var. İsaetli bir kapak çalışması. Mitolojideki Apollon ve (nypha Daphne) Defne’den günümüze uzanan, antik Yunan ve Roma’daki kült bir yaşantının yansıması taç olarak defne dalı taşımak zafer işareti. Osmanlı dönemi Anadolu’da da karşımıza bir ritüel olarak çıkar. RE Books Arts arşivime kayıtlı Daphne kitabını, yazarı Brian Methew babama imzalamış. Edinburgh yaşamışlıklarım ile, babamın çalışma arkadaşlarını, meslektaşlarını, öğrencilerini, doğaya gönül vermiş dostlarını ve ailelerini tanımaktan çok mutluyum.

“Meşe ve Defne ile Koleksiyonerlik” yazımın bittiği gün Orman ve Av Dergisi 2023 Kasım – Aralık sayısını yurtiçi karga teslim etti. Mutluluğuma mutluluk katıldı.

Hele 4. sayfadaki “57. Dönem 3. Danışma Kurulu Toplantısı” başlığındaki sayfada bir yanda Atatürk, diğer yanda bayrağımız ortada Orman ve Av İçerik’te “Kızının Gözünden Prof. Faik Yaldirik” ile fotoğrafımız beni öyle duygulandırdı ki anlatamam. Burnumun direği sızladı. Göz yaşlarımı tutamadım.

Genel Başkan Sayın Ahmet Hüsrev Özkara Bey’e, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Sayın Hüseyin Aytaç Bey’e, Editör Sayın Doç. Dr. Murat Alan Bey’e, tüm yayın kuruluna, gönderimi sağlayan Sayın Serkan Aykut Bey’e ve yayında, toplantıda emeği geçen ve vesile olan babamın kıymetli öğrenci ve meslektaşlarına ayrı ayrı teşekkür eder, başarılarının sağlıklı devamını dilerim.